

незнищеності, навіть «вічності». З цього приводу досить цікавим є дослідження відомого українського філософа Віктора Малахова «Уразливість любові» [3]. Звертаючись до концепту «любов», науковець аналізує сталість любові в людському світі. Показуючи трансформаційні процеси, які відбувалися з цим поняттям під впливом різних чинників (наприклад, життя любові у сучасному світі більше проходить під знаком сексуальності), доходить висновку, що константність любові пов'язана з чуттєвими переживаннями світу («любовна жертва здійснюється в радості» [3, С.237]). Філософ пояснює вічність любові через індивідуальний досвід окремої людини, але цей індивідуальний досвід стає частиною великого цілого, таким чином він постає першопричиною формування гуманістичної константи. Отже в гуманізмі вічне стикається з особистісним, саме це забезпечує можливості трансформації гуманістичних констант.

Список використаних джерел

1. Культурні універсалії. URL: <https://studfile.net> > page:35
2. Решетніков В, Решетнікова К. Гуманізм як філософська та практична універсалія. URL: <https://zabvektor.com> > article-information-page:1-9
3. Малахов В. Уязвимость любви. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 506 с.

Шакун Н. В., к. філос. н., доцент, зав. кафедри філософії і суспільних наук
ННІ економіки,

Чалкова І. Ю., здобувачка магістерського рівня вищої освіти групи МСР-211
ННІ права і соціальних технологій
Національний університет «Чернігівська політехніка» (м. Чернігів, Україна)

ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ЧАСУ

Російське вторгнення в Україну активізувало пошуки ціннісної парадигми поступу українського народу, потребу визначення стратегій та методів суспільної трансформації, здатних забезпечити громадянський поступ України в умовах воєнної агресії російської федерації.

З 2014 році до численних глобальних викликів, перед якими поставало українське суспільство додався ще один – загроза національній безпеці України. Ситуація ще більше загострилася у лютому 2022 року, коли росія почала пряму агресію проти нашої держави, ставши, як зазначає Голова Комітету з питань інтеграції України з Європейським Союзом Іванна Климпуш-Цинцадзе, екзистенційною загрозою усьому вільному світові [1].

Сьогодні Україна вперто продовжує своє утвердження як європейська та світова держава в умовах зовнішньої агресії, а отже потреба визначення ефективної парадигми свого поступу на цивілізаційній арені лишається вкрай актуальною. У цих умовах нагальною є потреба адекватної відповіді на безпекові виклики як у суспільно-практичній, так і в науково-теоретичній площині, в тому числі й засобами філософсько-гуманітарного знання.

Екзистенційна загроза для України боляче позначилась на всій світовій спільноті, адже, за влучним висловом Назіпа Хамітова «весь світ знаходиться в трагічному історичному моменті, тому що він проходить випробовування на людяність, до якого він не був готовий» [2].

Водночас, потреба увиразнення філософських засад суспільної трансформації посилилась станом соціальної напруги та невизначеності, деструкцією економічних (виробничих), політичних та соціокультурних відносин в умовах війни російсько-української війни, яка триває вже більше ста днів.

Слід зазначити, що філософська аналітика суспільно-політичної трансформації українського суспільства представлена в науковому доробку вітчизняних філософів – В. Андрущенко, М. Бойченка М. Михальченка, М. Мінакова, З. Самчука, В. Шевченка та ін.

Філософське осмислення війни як головного виклику сучасності стала предметом філософської рефлексії Н. Хамітова, П.Крєтова, Л.Таміліної та багатьох інших дослідників.

Розкриття теми нашої розвідки потребує увиразнення відповідного наукового тезаурусу. Йдеться, насамперед, про поняття «суспільна трансформація», яке вочевидь є полісемантичним і фіксує знання про сутність перетворень у суспільстві, характер діяльності індивідів у суспільстві, спосіб їх мислення тощо. Вищезгадане поняття зазвичай використовується для позначення різного роду перетворень у соціумі поряд з такими термінами, як «зміна», «перехід», «модернізація», «транзит» та ін.

Український філософ Микола Михальченко підкреслював, що «трансформація» є поняттям нейтральним стосовно динаміки суспільного процесу, і позначає перемену суспільних реалій куди завгодно: уперед, убік, назад, по колу і т.д. [3, с. 34–35].

У чому ж полягає своєрідність суспільної трансформації в Україні? Якими мають бути її орієнтири та засади в умовах війни?

Українська філософська традиція рясніє численними теоретико-методологічними підходами тлумачення суспільної трансформації як таких світоперетворень, які спираються на ідеї багатоначальності суспільства. У вченнях Мономаха, Григорія Сковороди, Памфіла Юркевича, Пантелеймона Куліша, а найконцентрованіше у Івана Франка формується концепція поступу, в якій суспільні перетворення розглядаються не просто як нагромадження матеріальних благ та підвищення добробуту, яке фіксується статистикою, а як складна, багаторівнева громадська самоорганізація, яка забезпечує реальні ефективні зміни в тій громаді до якої людина належить. Прикладом такої саморганізації у практичній площині стали феноменальні ініціативи волонтерства та благодійності, які продемонстрував український народ та народи, які відстоюють ідеали вільного світу.

В такому річчї тлумачить суспільну трансформацію і сучасний вітчизняний філософ Анатолій Карась, який уточнює, що поступ має громадянський характер, а, власне, «громадянським поступом» називає «процеси еволюційного визрівання норм громадянського суспільства» [4, с. 440]. Громадянський поступ неможливий без суспільної солідарності та соціальної довіри як основи соціального капіталу. Важливою засадою суспільного поступу є також формування громадянської культури та національної свідомості як підстави національної ідентичності.

Спираючись на численні методологічні підходи та концептуальні схеми трансформаційного процесу в Україні, напрацьовані вище згаданими науковцями, зокрема й синергетичний підхід, вважаємо, що наша держава нині знаходиться у т.зв. «точці біфуркації». Це – точка максимального напруження і вибору, адже, з одного боку, Україна опинилась перед загрозою втрати суверенітету внаслідок зовнішньої агресії з боку росії, а з іншого – отримала шанс завершити розпочату побудову демократії та громадянського суспільства.

Філософські засади, що мають стати підґрунтям цих процесів, на нашу думку, утворюють такі цінності, як цінність людини, її свободи та життя, любов, громадянська відповідальність, готовність захистити Батьківщину, бажання працювати на благо своєї країни тощо.

Список використаних джерел

1. Іванна Климпуш-Цинцадзе: «Росія - екзистенційна загроза усьому вільному світу» // Голос України від 12 квітня 2022 р. //URL: <http://www.golos.com.ua/article/358567>.
2. Nazip Khamitov: War In Ukraine And The New Humanism: David Versus Goliath //URL: <https://mesoeurasia.blogspot.com/2022/06/nazip-khamitov-war-in-ukraine-and-new.html?fbclid=IwAR3CNarigTYVGI4jkONI03fauIQ7U7sdCW-7T2s3vAZxfNDMovboNtgU2wU>
3. Михальченко М. І. Україна як нова історична реальність : запасний гравець Європи / М. І. Михальченко ; НАН України, Ін-т політичних та етнонаціональних досліджень. – Київ ; Дрогобич : Відродження, 2004. – 487 с.,
4. Карась А. Філософія громадянського суспільства в класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях : монографія / А. Карась. – Київ; Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. – С. 319-320.